

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ LITERARĂ SĂPTĂMINALĂ

Redacția și Administrația:
BUCUREȘTI
Strada Regală, 6

DIRECTORI:
A. VLAHUȚĂ și G. COȘBUC

ABONAMENTUL:
10 Lei pe an

EXPOZIȚIA VERONA

Expozițiile de pictură se țin șir, fără însă să se asemene.

După ultima manifestare atît de slabă a cercului artistic, a urmat acea într'adevăr bună a pictorului Verona.

Din compararea acestor expoziții succesive, s'ar putea trage folositoare învățăminte, atît pentru artiști cît și pentru public. Apropierea, însă, ar fi prea crudă pentru majoritatea expozanților din timpii din urmă și prea puțin măgulitoare pentru d. Verona, care n'are nevoie de un asemenea pedestal, pentru a pune în evidență calitățile sale.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Lăsînd dar la o parte ori-ce comparație jignitoare, să ne mulțumim de astă dată cu constatarea generală că, dacă artele nu progresează mai repede la noi, vina revine în primul rînd însăși producătorilor.

Publicul, căruia în genere i se aruncă cea mai grea învinuire în această privință, a dovedit cît de nedrept este acuzat. O probă evidentă, că el este foarte simțitor pentru adevărata artă și dispus a o încuraja, ne-a fost dată și cu ocazia expoziției d-lui Grigorescu din iarna trecută.

Pentru a menține însă această bună dispoziție a publicului, artiștii ar trebui să nu piardă favoarea ce au cîștigat și să păstreze neatins prestigiul artei lor. Cu atît mai mult cu cît, în lipsa de muzee și a unei tradiții artistice stabilite, lor singuri le revine la noi în țară, rolul de educatori și promotori ai bunului gust.

Cum însă să nu se sdruncine ori-ce încredere și să nu lincezească ori-ce interes din partea publicului, cînd, sub pretext de expoziție artistică, i se oferă, cu aceeași seriozitate deși cu mai mare reclamă, manifestări cari nu au nimic comun cu adevărata artă.

Căci, nu prin încercările nefericite ale unor începători sau prin repetițiile nesăbuite ale unor pseudo-artiști, se susține o mișcare artistică. Ori cît ar spori numărul acestora și ori cît de dese și sgomotoase

ar fi exhibițiile lor, ei nu vor reuși de cît să falsifice arta. Sbuciumările lor rămîn ast-fel zadarnice și ridicule. Ele ar fi chiar dăunătoare, dacă nu ne-am măguli cu convingerea că se mai găsește încă la marele public destulă adevărată pricepere și just discernămint, care să ne autorize a crede că semnele de simpatie și laudele ce se aduc tuturor expozanților, fără deosebire, nu sunt, în mare parte, de cît simple încurajări spre mai bine și foarte rare ori numai confirmarea unor adevărate merite.

Prea mare indulgență însă este dăunătoare, chiar cînd isvorește din cele mai bune intențiuni. E timp să fim mai sinceri și mai cumpătați, cu riscul chiar de a fi neplăcuți unora. Să avem curagiul să mărturisim, că nu este destul ca cine-va să expue, ori cît de mult ar expune, pentru ca din acest simplu motiv să fie considerat ca artist.

Această elementară distincțiune n'ar avea nici un rost aci, dacă în momentul de față chiar nu am face trista constatare, că numărul cel mare al pînzelor dintr'o expoziție constituie pentru unii tot atîtea merite ca și calitățile serioase ale unor adevărate opere, mai puțin numeroase însă, dintr'o expoziție vecină.

Profităm dar de frumoasa și interesanta expoziție a d-lui Verona, pentru a fixa mai bine această fundamentală deosebire. Căci de astă dată avem înaintea noastră o adevărată fire de artist.

Ar fi pretențios și prematur să se ceară un ultim cuvînt asupra artei d-lui Verona, cînd d-sa nu a avut încă timpul să ne dea întreaga măsură a puterii sale. Repede și sigura evoluție a artei sale pînă în prezent sunt cele mai bune garanții însă despre neîndoelnică existență a unui talent capabil de a crea opere de valoare.

Această asigurare ne-o dă însăși treptata și crescînda dezvoltare ce se poate urmări în expoziția actuală.

Un prim merit al său este de a fi pornit de la singurul principiu adevărat: studiul naturei. Cu cită dragoste și rîvnă a studiat-o, ne dă o probă interesantă una din primele sale lucrări, cunoscută și din expozițiile precedente: «*In codrul Herței*»

Fișec era ca măreția naturei și farmecele ei să impresioneze așa de tare pe un artist începător, fie el ori cît de puternic, în cît de la prima dată să nu poată vedea clar, ci să fie întâi uimit de diversitatea frumuseților naturei. De aceia, în această primă încercare, se constată și tot atît de natural se explică mulțimea amănunțelor migăloase, cari aș impresionat mai întâi și aș pironit privirea atentă dar neexperimentată a cercetătorului, distrăgîndu-l de la efectul general. Unele naivități în poză, disproporția figurilor, prea

marî față de neînsemnătatea subiectului, absența aerului și a adin-cimeî perspectiveî pe alocurea sunt lipsurî evidente ale acesteî prime lupte a artistului cu natura.

În ele însă se află ascunși germenii carî, ajungînd la a lor deplină dezvoltare, ne vor da pe desăvîrșitul pictor.

Intorcînd privirile de la această pînză, interesantă ca o primă fază a unei încercări sincere de a pătrunde firea, ne găsim în fața uneia din ultimele sale creațiuni: «*Inmormîntarea unui grănicer*».

Îmbucurătoarele progrese ce despart aceste două lucrări sunt îndată constatate de orî-ce ochiî cunoscător. Interpretarea largă și simțită a natureî ne arată puterea de sintetizare la care s'a ridicat artistul. Detaliurile nu-l mai orbesc, nu mai vede natura cu obiectivitatea unui simplu aparat de înregistrare, ci prin prisma proprie a individualităței sale. Impresia directă a natureî în acest peisagiî tomnatec e uimitoare. Umezeala pămîntului, șueratul vîntului prin plopii ceî încovoieți și fuga norilor pe cerul cenușiî deșteaptă pe nesimțite și la spectator acea copleșitoare melancolie, de care de sigur că a fost cuprins pictorul în fața acestui peisagiî de pe malul Prutului.

Impresia este încă accentuată prin împunătoarea tristeță a subiectului: un gornist și alți doi țărani însoțesc la locașul de veci pe un grănicer; pe cosciugul din cărul cu boi șade preotul în vestminte de ceremonie. Un «ritorno al paese natale» care, de n'ar fi așa de natural și simplu tratat, ar părea desigur melodramatic.

Subiectul figural e însă secundar; el ar putea chiar să lipsească, fără ca prima impresie să fie atenuată. Această constatare este cea mai bună laudă ce se poate aduce tabloului, căci ea arată cît de predominantă este natura pictată.

Lipsită de orî-ce alt adaos, împunătoare așa dar numai prin reproducerea nemijlocită a realităței este «*Toamna*» de sub No. 60; incontestabil una din cele mai bune lucrări. Este simplă și adevărată. În luminișurile de sub crăngile înaurite aerul este viu și vibrația lui singură însufleștește pictura. Ea ne vorbește în felul în care poate să șoptească o liniștită dar luminoasă zi de toamnă în pădure.

Și încercările mai mici, dar nu mai puțin reușite, carî caracterizează anotimpurile prin redarea colorațiunei speciale a aerului și a pămîntului după gradațiunea diferită a razelor solare, dovedesc studiarea în aerul liber.

Dar nu numai cu simple peisagii se mulțumește d. Verona: privind natura, dînsul nu uită ființele carî o însuflețesc și ne arată pe om

în luptă cu natura. Într'o expoziție precedentă artistul ne-a introdus în așa zisa pictură socială prin «*Pâinea cea de toate zilele*». Atunci predomina idea; azi, chiar în acest fel de compoziții îl preocupă mai mult, pare-se, culoarea.

În «*Claca*» sa, de pildă, înainte de a căuta explicarea subiectului, suntem atrași de armonia roșului și a celor-l'alte culori ale costumelor ce se desprind pe verdele fundului. De asemenea, în «*Svînturarea porumbului*» privirea este desfătăată întâi de valurile aurite ale masei plutitoare din primul plan, și apoi numai se oprește asupra acelor cari o pun în mișcare și o încarcă pentru țările îndepărtate. Impresia belșugului material e deșteptată prin senzația caldă, plăcută a culorii galbene.

Foarte interesantă este schița acestui tablou, mai ales din punct de vedere tehnic. Se vede cum culorile nu sunt combinate pe paletă, ci puse alătura sau suprapuse în straturi direct pe pînză. Ochiul primește ast-fel fășii de raze diferit colorate, cari, însă, în organul vizual se îmbină dînd o impresie optică unită. Pentru a da mai mare intensitate și viață proprie picturii sale, artistul nu netezește culorile pe pînză; ele prezintă ast-fel relieful și planuri deosebite ast-fel că razele de lumină se răsfrîng pe mai multe suprafețe.

Acestea sunt în esență principiile facturii sale, care în general e sigură și cumpătată și rare ori numai prea dibace și convențională.

Aceleași observațiuni se pot face și asupra schiței pentru înmormîntarea grănicerului; și n'întrînsa se regăsesc simplificate dar potențial concentrate calitățile din tablou.

Alegerea subiectelor este mai tot-de-auna fericită, tocmai pentru că nu este silită. Lumea înconjurătoare îl impresionează și artistul, fără altă căutare, ne redă senzațiile sale.

O problemă, care a preocupat pe artist, e cea a mișcării din horele sale. Unele din ele sunt scaldate în lumina cenușie a amurgului, altele se profilează pe cerul învăpăiat de ultimele raze ale soarelui; toate se disting prin mișcarea naturală și ondulată a jocului.

Oprindu-ne la aceste cite-va observațiuni generale, lăsăm simpla descriere a celor vre-o 80 de tablouri pe seama acelor cari privesc pictura mai mult din punct de vedere literar.

Frumoasele însușiri naturale dezvoltate prin studiul sincer al naturii și ajutate de solide cunoștințe tehnice ale desenului și ale picturii, iată care sunt secretele artei d-lui Verona; dacă secrete se pot numi, în afară de talent, aplicarea unor principii atît de simple și bine stabilite. Numeroase exemple însă ne-au dovedit, că pentru

mulți preținși artiști chiar cele mai elementare noțiuni ale adevăratei picturi sunt încă niște mistere nepătrunse.

În asemenea împrejurări mai ales, scopul acestor rînduri va fi atins, dacă, din colectivitatea pestriță a artiștilor contemporani, vom fi reușit să desprindem personalitatea deja bine pronunțată a d-lui Verona. Cu dînsul se sporește încă cu unul numărul atît de restrîns al adevăraților artiști pămînteni.

Succesele deja dobîndite sînt o bună cheazășie pentru viitor. Insuflîndu-se tot mai exclusiv numai de la natură și desprețuind tot mai mult efectele frumoase dar ușoare, d. Verona ne va da desigur în curînd opere mai puternice și mai perfecte. Căci d-sa e pătruns de principiile marilor promotori ai picturii moderne și, ca și dînșii, e preocupat numai de «partea fundamentală a lucrurilor și a ființelor».

AL. TZIGARA-SAMURCAȘ.

SAXA LOQUUNTUR

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Acum cînd simt 'un dor adînc de soare,
Cînd sufletul 'mi-e rătăcit pe drum,
Cînd orî ce vis mă 'ncearcă și mă doare
Lăsîndu-mă pustiū apoi —; acum

Imî vine 'n minte stîncă cea trăznică
Văzută de demult într'un apus
Sfidînd măreață orî și ce ispită
Și 'n mijloc de furtunî cu fruntea sus.

Și par'că mi-e rușine că pe lume
Urăsc și plîng cu cei-l'alți muritorî...
O, suflete ridică-te din spume
Și trecî tăcut pe drumul tău de norî.

Fii prea-mărită tu, măreață stîncă;
Și celui care nu știe ce vrea
Indură-te din liniștea-ți adîncă
Și-î dă o umbră din mîndria ta!

Z. BÎRSAN.

NOTE DE DRUM

Paris, 25 Decembrie

Crăciunul Franțujilor.

O lumină gălbue se strecoară prin ceața ce 'mpânzește văzduhul, mohorînd liniștea acestei dimineți de sărbătoare.

Ai crede că Parisul doarme, strejuit de acest soare trist al zilelor cîetoase ce mijește 'n văzduh ca o lună plină. Plataniî desfrunziți ai bulevardelor își tremură printre crăci rodurile de peste vară ca niște canafi.

La o fereastră o copiliță își desmiardă păpușa ce i-a adus'o astănoapte micul Isus.

O ciată de tineri se'ntorc de la reveillon, împodobiți cu crenguțe de visc și batjocorînd într'un amestec de voci răgușite, false, refrenul unei romanțe de mahala.

Pe la răspîntii și în piețe căișori, leagăne, panorame; iar pe trotoarele bulevardelor barăci ca la bilciu: jucării, prăjituri, cărți postale ilustrate, afișe mai mult sau mai puțin artistice, loterii, fotografiî la iuțea, tipografi de cărți de vizită, scamatori, trageri la țintă, etc.

Și 'n năuntrul acestor «magazine» cite-un Algerian (din Montmartre) trage alene din liulea în așteptarea mușterilor.

Crăciunul Franțujilor mă face să mă gîndesc la sărbătorile noastre și gîndul meu sboară pe malul Dunării albăstre, colindă pe șesurile albe de zăpadă, pribegește prin pădurile bătrîne, misterioase ale munților noștri iubiți, leagănul sufletului romînesc oropsit.

* * *

După amiazi.

La Paris vremea-i caprițioasă ca o femeie alintată.

Ciața s'a risipit, cerul s'a limpezit și soarele suride din înălțimile albastre în toată strălucirea unei zile de primă-vară.

Razele lui pătrund în suflet și o tainică chemare la viață învioară, desmiardă, infioară ființa.

Parisul s'a deșteptat, Parisul sgomotos, ușuratec, iubitor de spectacole gratuite. Lumea se 'mprăștie pe străzi, veselă, vioae, gătită ca de sărbătoare, furată de o ne 'nfrîntă pornire de-a surîde, de a fredona, de a petrece.

Lucrători, studenți, funcționari, soldați mai fie-care cu drăguța la braț și mai fie-ce femeie are'n piept un buchet de violete.

Trec veseli, fermecați de mulțumirea de a trăi, de a se simți alături unul de altul, de a se privi în ochi, de a'și surîde.

Fie-care pereche își are povestea ei. Aū venit ca fluturii la lumina

orbitoare a Parisului, s'au întilnit la vre-un 14 Iulie sau în vre-un parc, au legat vorbă, s'au plăcut, au alergat vara prin împrejurimile Parisului, și s'au uitat o dată mai mult în vre-un tufiș ascuns în umbra pădurii.

Și azi — la o zi mare — se întilnesc, cu surîsul pe buze, cu dorințe 'n ochi, cu sufletul înflorat de tinerețe, încîntați că pot trece împreună aceste cîte-va ceasuri de plăcere rupte din sbuciumul vieții parisiene.

În virtejul acesta de lume ce sărbătorește pe străzi, fie-care pe-reche își are partea ei de fericire, fie-care își cîntă la urechi melodia vorbită a dragostei.

Și te coprinde o dorință adîncă de a te amesteca printre ei, de a'ți încălzi sufletul la fericirea lor, de a te 'mpărtăși cu farmecul nedefinit ce plutește 'n aer ca o degajare misterioasă a fluidului vieții.

Urmez șuvoiul acesta de lume sgomotoasă, mă las furat de veselie ce rîde pe fețele tinerelor lucrătoare, cochete în simplitatea toaletelor, înviorate de soare, de glume, de umblet, ciripitoare ca niște ciocirlii într'o dimineață frumoasă de Mai.

Dar pe cît de dulce mă îmbată roiurile acestea de tineri amorezați, cari se leagănă 'n visurile inimilor lor, pe atît de neplăcut mă lovește 'n suflet vederea altor femei ce trec din cînd în cînd pe lîngă mine, împopoțonate, fardate, cu un foșnet de rochiî exagerat, de braț cu indivizi înfumurați, veștejiți de orgii, gătiți ca scoși din cutie, cu aere obrasnice, cu mutre ce te provoacă să le palmuești.

Parisul acesta rafinat, frivol, delicios atrage ca o vultoare uriașă suflete streine, avuturi, energii neotețite și în virtejul lui cei cu personalitatea formată se ridică, se luminează, secăturile își topesc avutul, își schimonosesc, își terfelesc, își pulverisează sufletele și rămîn ca niște rămășițe de corabie naufragiată, purtați în oceanul învălurat al vieții, fără nici o dorință, fără nici o voință, fără umbră de ideal, fără curajul de a muri.

* * *

Se înserează. Plouă de toarnă cu găleata. Lumea fuge prin cafe-nele, prin berării, ia trâmvaiele cu asalt.

Trotoarele spălate aũ în lumina becurilor tremurătoare resfrîngerî nelămurite ca niște cioburi de oglindă, cu dosul aproape șters.

Intr'un colț de stradă un moșneag încocirjat mă chinuește 'ntr'o flașnetă hodorogită celebrul marș Sambre-et-Meuse.

Și nimeni nu se oprește, nimeni nu-l miluește cu un ban...

MIRON ALDEA.

HORA SNOPILOT

— BALADĂ —

— Mamă luna-î lîmpede,
 Apa-î numai zîmbete,
 Plopul nostru șopăe,
 Snopii noștri hopăe.

— Fiul meū, închină-te,
 Culcă-te ș'alina-te.
 Fă'ți la visuri trecere
 Ești trudit de secere.

— Mamă, mamă, cată-mă
 Snopii somnu'mi vatămă:
 Hora 'ntinde poștile
 Par'că joacă oștile.

— Dee sfînta Vinere,
 Minte vîrstei tinere,
 Mintea cine'ți deapănă
 Mîni să stee țeapănă.

— Dar nu vezi că oile
 Cunoscîndu'mi clăile
 Pe sub poala plopilor
 Vin la hora snopilor.

— Fiul meū crucește-te,
 Plopii naltî în creștete
 Umbra lor ș'o flutură,
 Grîul vîntu'l scutură.

— Eū m'am prins c'un greere
 Grîul să mi'l treere,
 Cariul ar' să macene
 Să ne lași în pace-ne.

— Junghiū îmi pui în inimă,
Doamne, Doamne țini-mă,
Că mi-ai dat luceafărul
Și'l făcuși neteafărul.

ION BIRSEANUL.

Dina și Dana

(Urmare)

M'am trîntit înbrăcat pe pat. Imi venea să plîng ca și cum imi îngropasem speranțele vieții. Muțenia odăii imi mărea golul sufletului. Veghisem toată noaptea și totuși era cu neputință să adorm. Nu puteam uita chipul bălaelor sămănînd una alteia ca două stele de-o potrivă de luminoase. Le iubeam, le aveam mereu în suflet pe una ca și pe alta, fără să simt vre-o deosebire între ele, ca și cum amîndouă făceau la un loc una și aceeași ființă.

Viața zilei în reînviere mă tresări din mreaja gîndurilor. Afară soarele umplea văzduhul cu valuri de lumină tremurătoare. Cîrduri de pasări să lăsaū orbite prin strălucire. De la vecini s'auzeau femeile bătînd țealele și vitele mugind în bătătură. Toată lumea s'a trezit înviorată după odihnă; eū mă topisem într'o noapte de veghere și de zbcium...

Am sărit din pat. Gîndul imi era tot acolo. Am hrănit tovarășul puștiului meu și-am luat-o agale-agale pe cărăruia ce ducea la casa Saftei... Cînd m'am apropiat de casă, am văzut o fereastră deschisă și di'nuntru auzii o vorbă ce sămăna mai mult a ceartă. Am cunoscut graiul gemenelor și lipii urechia de geam fără să mă fi zărit ele.—Vorbeau de mine:

— Să știi, Dano, că numai eū i-s dragă!

— Ba nu!... Să fi văzut asară cu ce ochi mă țintuia... Dino, să nu mi-l iai că mă spînzur de cuiu unde și-a curmat tata zilele...

— De mi-ai lua dragul, fîntina din ogradă o să știe de mine...

— I-al meu și viața lui i-a mea... Ori el, ori cuiu din grindă...

Pe urmă n'am mai auzit de cît bocete, de par'că murise cineva și-l jelea.

M'am repezit pe ușa ca vîntul, le-am luat de mijloc pe amîndouă, le-am sărutat pe obraji, pe gît, pe păr, pe buze..., le-am împăcat și le-am iubit de-opotrivă... Nicî odată nu întîlnisem fețe mai moi, gîturi mai pline și mai albe, sînuri și buze mai fragede ca a gemenelor acestora ce se asemănaū pînă și la nume: Dina și Dana! Și nu mă mai săturam sărutîndu-le și numai cu săruturile vorbeam glasul sufletului fiind-că limba muțise și alt grai mai dulce nu era de cît sărutările prinse pe buzele lor feciorelnice... Ce fericite se legănaū amîndouă pe brațele mele! Cum li curgea de bine părul pe obraji și cum aș fi voit să staū o veșnicie lîngă ele! Cînd le priveam în ochi se rușinaū, singele li-se urca prin pielea feții, obrajii lor ardeau ca o pară, se plecaū înbujorate una ntr'alta și capetele lor răsăreaū îngemănate din despletirea părului de aur...

Repede a mai trecut ziua și n'aș mai fi voit să se isprăvească! Către seară ne-așteptam să vie mama Safta. Am lăsat perdeluța ferestrei în jos să nu ne vadă nimeni și printr'o ruptură, priveam cu capetele unul ntr'altul, drumul ce șerpuia de-a curmezișul dealului, pe unde trebuia să se ntoarcă Safta de la tîrg.

numai din hoții... Și toată lumea se 'nghesuia la dihania ce-și sfredlelea trupul și-și împletea picioarele pe scoarta mea... M'am întors cu patruzeci de albișori și cu basmaua plină de țirgueli. Ți-am luat o căciulă ca să ți-o dăruiesc de pomana ce ți-ai făcut deschizînd ochii unei nevoiașe. — Vezi, n'ai învățat de geaba prin cele școli de la țirguri... De m'ar fi dumerit vr'un creștin cărturar de mai înainte, aș fi avut astăzi răzășia săpată și-n primăvară Safta era să-și vadă griul încolțit ca 'n anii buni cînd trăia răposatul și dădea Dumnezeu ploaie la vreme...

Vorbea 'n neștire, spunea cum să întorsese amețită pe drum de norocul ce i-l deschidea povața mea, grija ce-o avea de fetele astea mari, mîni-poimîni gata de măritat... Plecase deznădăjduită, fără o lețcae și la întoarcere simțea buzunarul așa de greu că par'că ducea cu dînsa vistieria țării...

Din ziua aceea am rămas Dumnezeuul casei. Pe fie-care seară cite ceva nou pentru scoarțele ce le vindea minunat de bine. In loc de-un război erau acum două și fetele se schimbaseră pe rînd, cînd una la depănat, cînd alta la țesut.

Trăiam neîncetat în sufletul lor, cum fie-care din ele trăiau în mine. Erau așa de nevinovate, fețele lor așa de albe și de blînde, ochii așa de albaștri și de rușinoși, că se plecau ori de cite ori priveam peste măsură, odată la amîndouă, ca și cum trupul și sufletul lor era legat. Aproape că nu 'mi venea să mă urnesc din casa văduvei. Cum intram 'n odăița mea pustie, sufletul mi se golea, mă vedeam singur în lumea asta mare, fără putință de trăit... Și-atunci adormeam chinuit cu gîndul la ele, visam veșnic golul unde m'arunca lipsa lor, prăpastia în care cădeam singur, unde era să sufăr nemărginit, să nu le mai văd, să nu le mai sărut și alint în brațe... Mă trezeam în friguri, săriam speriat în mijlocul casei, mă ntrebam dacă visul nu era adevărat și moartea sufletului meu fusese o închipuire nenorocită... Numai Duminica o așteptam cu nerăbdare și din zori pîndeam pe Safta să urce dealul cu grămada țoalelor pe umere, mergînd spre țirgul din apropiere, ca să 'și desfacă marfa. Atunci alergam printre pomii livezii ca să nu mă vadă vecinii, intram ca un vînt în casa gemenelor, le luam pe amîndouă 'n brațe și le sărutam cu patimă...

Dar trecea Duminica așa de repede!.. Pe 'nsărate ne puneam iarăș la fereastră, pîndind întoarcerea Saftei și citeși trei lipiți unul de altul simțindu-ne bătăile inimii și înfiorările sufletului, urmăream linia cotită a drumului ce curma dealul în două și pe care mama Safta venea încet, cu scoarțele vîndute, cu basmaua plină cu de-ale gurii și cu albișori la pungă. Și nici odată nu m'a putut prinde cu gemenele ei.

Acum o hărnicie fără seamăn zorea în casa văduvei. Nu era seară în care să nu mă duc și să le țin de urît. Casa 'ntreagă tremura în graba cu care se torcea lina, se depăna și țesea la cele două războaie 'ntinse, deasupra căroro mînele babei și-a fetelor ei sburau cu suveica ne închipuit de repede. Belșugul dădea năvală. Iarna trecuse și livada săpată la timp podidea brîndușele și mugurii zarzărilor. Vecinii căutau cu jînd de peste gard. De unde înainte baba cutreera țirgurile să 'și găsească mușterii pentru țoale, acum mușterii o căutau pe ea, arvoneau scoarțe pe care baba lua bani înainte și n'avea vreme să se mai urnească de pe șezătorul războiului. Mărturisesc că lucrul acesta nu-mi plăcea: Pierdusem prilejul Duminicilor cînd lipsea Safta, ca să dorm fericit pe sinul gemenelor, să le sărut pe obraji și pe părul lor de aur. Numai ochii ne vorbeau sub privigherea bătrînei, care nu înțelegea nimic, ochii cari ni se întîlneau în fie-care seară, ochii ce ne căutau sufletele și ni le împleteau în acelaș dor.

De multe ori luam creionul să zugrăvesc cite ceva pentru scoarțele Saftei, dar mâna mi se oprea și singurii ochii, pe sub gene, furau cite-un zimbet trist de la cele două gemeni, a căror dor și suferință pentru mine de o potrivă.

Cite odată, baba adormea pe pieptenele războiului și-atunci îmi venea să mă scol, să 'mbrățișez fecioarele acestea al căror drag mă stăpînea tot cu mai multă patimă. Dar Safta tresărea de odată, începîndu-și lucrul ei neisprăvit, repede, ca și cum ar fi voit să-și cîștige vremea ce-o perdesuse dormind.

Nu mai puteam săruta gemenele!... Safta era neclintită pe șezătorul ei și fetele nu aveau vreme nici să măture prin casă. Baniî curgeau năvală. Intr'o singură iarnă de noroc, adunînd gologan cu gologan, baba cumpărase livada unui lipovan plecat în țară și rînduise gospodăria cu prisos. Pe mine mă durea amar lipsa apropierii lor dorite...

Primăvara premenise podoaba cîmpului învesmintindu-l cu verdeață proaspătă și nouă. Zilele se măriseră binișor și soarele reintinerit împraștia putere și luptă în nenumăratele vieți ce se trezeau după somnul greoiu de iarnă. Dar zilele fericite cînd sărutam bălăiele pieriseră și gîndul că Safta n'avea să mai părăsească șezătorul, mă făcea să sufăr. Mi se îngropau speranțele vieții c'o îndărătnicie crudă și groapa aceasta căscată, se deschidea sub picioarele a trei amanți nefericiți! Ce puțin răsărise soarele în sufetele noastre și cit de răpede scăpăta în fuga lui nebună!

Pentru un orb din naștere, care nu știe ce-i lumina și n'a văzut fericitul albastru în care se odihnește liniștea cerului, lumina prețuește tot așa de puțin ca diamantul pentru o găină flămîndă... Dar să te fi născut cu lumina ochilor, să fi văzut luna poleînd cu praful ei arămiu apele și întunerecul nopții ș'apoi să cazî în bezna fără fund a unei nopți veșnice, e o suferință cu mult mai amară de cit chear moartea unicului născut în ochii bătrînilor ce i-au dat naștere! Tot așa ne încinsesem viața într'o rază fericită, clipisem în lumina ei cite-va ceasuri și să vie vîntul soartei și s'o stingă așa de repede! Prea era dureros...

M'am îmbolnăvit de nostalgia sărutărilor. Zăceam fără putere să iau o carte 'n minî și să 'mi mai uit durerea. Safta obișnuită să nu-i lipsesc din casă, trimise un băiat să mă vadă ce fac. I-am spus că eram slab de nu mă puteam urni pe picioare.

Văduva a venit numai de cit. Tremura ca și cum aș fi fost copilul ei. M'a frecat, mi-a făcut focul în sobă, m'a dezbrăcat că mă culcasem așa cum venisem de la dinsa, m'a învelit cum învelise și pe Dina în seara cînd o găsisem lungită în pat, acoperită cu pătura cea moale, sub care odihnea trupul ei de fecioară...

S'a dus să facă un ceai de romăniță și să mi-l trimeată.

Par'că mă întremase minele femeii acesteia știind că cu ele își mîngîia gemenele ei sfinte... Pe urmă mi-a dat prin minte gîndul că poate îmi va trimite ceaiul cu una din fete...

Îmi era așa de cald în cit am deschis fereastra și tot atunci auzii dealungul părărilor, strecurîndu-se niște pași ușori ce i-aș fi cunoscut dintr'o mie. Dana se ivi pe prag ținînd într'o mină cana cu ceai și 'n cea l'altă o strachină cu fiertură. Am sărit din pat ca și cum salteaua m'ar fi ars și 'n învălmășala cu care i-am prins mijlocul i-a scăpat și cana și strachina. Am sărutat-o de nu știu cite ori, dar în sufletul meu lipsea ceva. Una fără alta era cu neputință. În brațe aveam numai o frîntură din dragostea mea, o jumătate de obraz, un singur ochi mare, senin și albastru ca cerul, care privea trist și topea lacrimi...

Tresării... Copiii veneau huind, certându-se cu sgomot, năvălind odăița mea cu ciripitul glasului lor. Mă strecurai ușor sub plapămă, mi-am înfundat capul în perne și-am început a geme înădușit ca și cum aș fi fost pe moarte... Tiranii! Mi-au luat pe Dana mea frumoasă și iubitoare!

În urma ei casa s'a golit, am simțit o arsură, apoi mi-a venit în minte chipul Dinei și mi-am dat seama că una fără alta mă îndurera mai mult...

De câte-va ori pe zi, Safta venea să mă vadă, își lipea mina de fruntea mea fierbinte, îmi freca tâmplele, întrebându-mă mereu dacă mă simțeam mai bine și ce mă durea mai mult. Nu știam ce să-i răspund, unde să-i arăt că mă doare, ce mă apasă pe suflet așa de greu și de îndesat...

Cumplitे erau nopțile mele de boală, fără somn, cu gândul muncit de neodihna sufletului. Creerul înțepenise în el chipul bălăielor, ochii lor triști, caerul lor auriu. O fierbințeală dogoroitoare mă lua de la tâmple, să'nprăștia pe după gît, în sus, îmi încingea tot capul ca și cum țeasta mi-ar fi fost de jaratec, apoi ca la un muribund simțurile să risipeau în mine, înprăștiindu-se ca o apă ce să ridică în aburii sub arșița soarelui. Muream încetul cu încetul, mă desfăceam bucată cu bucată, os cu os, de la încheieturi, de la șolduri fărîmă cu fărîmă... Nu mai trăia în mine de cît creerul în care să împlintase un gînd arzător, ca o picătură de plumb topit și strecurată prin moalele capului.

Noaptea ce mă coprinsese era nepătrunsă. Intunerecul ei să'nvrtea vuind ca o moară turbată, cu aripi mohorîte, prăvălindu-se asupra-mi, înghițindu-mă în mreaja ei de peire. Patul umbra ca o targă dusă de doi schiopii, clătîniu-mă așa de tare că mă temeam să nu'mi rostogolesc capul pe podele și să'l fărîm în mii de țandări... Un vârtej cumplit rotea c'o fugă nebună, casa toată, satul întreg, văile și dealurile, prăbușindu-le unele peste altele...

Un ceas, o zi, un an, ori o veșnicie cît să fi ținut noaptea aceasta? Cînd m'am trezit eram în miinele Saftei. Ce căuta femeia aceasta la mine? De ce nu mă lăsa să mor în liniște, după ce îmi otrăvisese viața? Dar am recunoscut că o judecam cu nedreptate și că Safta era tot așa de sfîntă ca și gemenele ei...

Cîte-va zile de boală mă istoviseră. Ce repede să prăpădește omul! Am stat mult cu capul în sus, privind pe geamuri la sărbătoarea unei zile de primăvară călduroasă, cînd soarele își podidea năvala razelor lui peste tot pămîntul. Cum incolțea iarba și pomii de puternic! Cît de înținerită să răsfața viața în puterea ei reînnoită și ce puțin îi păsa de cele becisnice care să sting prea tirziu sau prea repede! Zarzării din fața ferestrelor erau niși de floare...

Am adormit într'un vis fericit cum se întîmplă tot-d'auna după o durere mare. La miezul nopții mă trezii simțînd o lacrimă căzîndu-mi pe frunte și-un suspin ușor ce să'neca în buzele unui sărutat lung. Era Dana...

S'a pus pe-un scaun la căpătiul meu, a'nceput să'mi netezească obraji și-a plînge cu hohote. Tot așa acum trei ani bocise și pe tată-su, dar atunci nu putusem înțelege nimic din durerea plînsului ei sfîșietor... Mă ridicai pe jumătate, o sărutai apăsînd pe creștetul capului, în caerul părului ei de aur. Mi s'a părut aceeași ființă înjumătățită a închipuirei mele. Lipsea ceva dintr'însa, fruntea nu-i era întreagă și nici suflarea ei n'avea puterea unui suflet omenesc; era numai un abur ce se risipea în văzduh...

— Unde-i Dina? De ce nu vine și ea? De ce nu veniți amîndouă odată și mă faceți să mor de dorul vostru? Nu vedeți că mă istovesc?...

S'a plecat pe mine și-a lipit fața de pieptul meu și mai mult plîngînd îngina că Dina tușea de cît-va timp, că mă-sa n'o lăsa să calce nici

pragul tindeii de frică să nu răcească mai tare, că ea vroia cu drag să vie să mă vadă, dar bătrîna n'o pierdea din ochi și că boala mai mult de dorul meu.

La gîndul că și ea suferă pentru mine, m'a podidit plînsul ca pe vremea copilăriei, iar șuvoiul lacrimilor mele l'a întîlnit pe-acel al Danei, fierbinte de 'mi ardea obrajii. Am adormit așa, ochi pe ochi și lacrimă pe lacrimă, dar cînd m'am deșteptat Dana nu mai era lîngă mine.

(Va urma).

IOAN GABROVANU.

SINGUR

Vremea-î rea și mohorită
De ți-î greu să eși pe-afară,
Și uritul mă 'npresoară
Ca pe-o casă părăsită.

Să-l alung: în gînd îmi vine,
Să deschid și eu vre-o carte,
Dară mintea-mi spre-altă parte
A pornit-o fără mine.

Și mă văd lîng'a mea dragă
Amețit de bucurie;
Și prinzînd-o de bărbie
O sărut mereu în șagă.

Iar ea, rumenă la față,
Șade blindă și cuminte
Și-î stă bine să s'alinte
Cînd de gîtu meu s'agață...

Clipe dulci ca o poveste,
Și s'aū șters atit de iute!
Ca și frunzele căzute
Nălucirea nu mai este.

EUGEN CIUCHI.

SĂRBĂTOARE

Duminică, — se face dimineață.
Pe ulicioara ninsă și plină de 'ntuneric
Doar crivățul, unchiașul cel nebun,
Își face mendrele și sburdă 'n voe
Tot grămădind zăpada
In dreptul ferestruiei mici
Ca s'o astupe.
Dar ferestruia licărește vesel
Și nu se lasă stinsă.

Acolo stă cismarul meu.
Cu ochelarii vechi pe nas,
El bate cuie la lumina lămpii,
Iar meșterița răscolește focul.
Dar unde-î ucenicul?
Hei, întrebați voi crivățul ce joacă
Și suflă, nu se 'ncurcă:
Pe ulicioara ninsă
De-un ceas se luptă amîndoi
Ca să desgroape din zăpadă
Un coș înămolit.

Cismarul mormăe un cîntec
Bisericesc, pe nas.
Nevasta lui deretică prin casă,
Și ușa se deschide mare.
Copilul intră plin de frig
Și cu urechile 'nghețate,
Abia tirînd pe urma lui
Burtosul coș împodobit
Cu fel-de-fel de bunătați din hală!
Treî pîini, verdețuri berechet —
Și-un chil de carne!
S'a întîmplat minunea asta rară
In casa bunului vecin!

Copilu 'și suflă 'n pumnî, iar meșterița
Așază pîinile după cuptor,
Se uită la moșneag și — ride.

Moșneagul, peste ochelari,
 Ridică ochii la copil și — rîde
 Ștrengarul mic se uită curios
 La amindoi și — rîd toți trei!

I. DARIE.

CĂRȚI ȘI REVISTE

Luceafărul. An. II No. 1. Budapesta 1903. Sumar:

Quo vadis?... *Al. Ciura*.— De mult (poezie) *Octavian*.—Alexandru Papiu Ilarian și decorațiunile de la 1850 *Dr. Ioan Rațiu*.—Educația etică, *Neli Cornea*.—La Crăciun, *Simin*.—Despre sexul frumos (conferință) *Justin Nestor*.—Folklor, Dări de seamă, Ilustrații, un text musical, etc. Abonamentul pe an 10 coroane. Apare de două ori pe lună.

Păun Iancu, Marton și Paul. Galați 1902. 1 vol. 8° 130 p.

— Carmen Sylva No. 2 Decembre 15, Iași. Articole de A. D. Xenopol, M. Dumbravă, Sever Mureșanu, St. Bujor, etc.

— Biblioteca literară a ziarului «Libertatea». No. 3. Poesii și nuvele. Orăștie 1902.

ERATĂ

BCU Cluj / Central University Library Cluj

În poezia d-lui A. Davila, «Balada strămoșilor», publicată în No. 38 s'au strecurat două greșeli de tipar și anume: versul al 7-lea din strofa 2-a trebuie citit:

«Moșiile *noastre*-amîndouă».

iar versul al 7-lea din strofa a 5-a :

«Un freamăt de-a *morșilor* slavă»...

CĂTRE ȚITITORI

Cu numărul viitor revista noastră intră în al 2-lea an al existenței sale.

Increderea ce ne-a arătat-o publicul cititor din toate provinciile romine ne dovedește necesitatea continuării unei publicațiuni periodice cu tendințele urmărite de noi.

Sămănătorul își va continua deci apariția în limitele aceluiaș program, stînd de aci înainte *sub direcția și controlul unui comitet* și avînd un număr considerabil de colaboratori externi.

Condițiile de abonament rămîn aceleași. Toate scrisorile se vor adresa: Redacțiunea *Sămănătorului*, Hotel Imperial 21.

Apare în fie-care Vineri.

REDACTIUNEA.

CUPRINSUL REV. «SĂMĂNĂTORUL»

AN. I VOL. II.

- ADAM ION. — In cimitir p. 157;
Pilde și glume țărănești p. 190.
- ALDEA MIRON. — Note de drum p. 23. 53. 90. 130. 171. 178. 214.
- ALMEIDA. — Doina nopței p. 111.
- ANGHEL D. — Trei năframe p. 6;
Populară anamită p. 23; In grădină p. 53; Populare p. 78; Amintire p. 113; După ploaie p. 189; Amiază p. 198.
- ANGHEL D. și ST. O. IOSIF. — Din Verlaine p. 15; Din H. de Regnier p. 45; Din Schelley p. 60; In Alpi de Henric Ibsen p. 74; In nemărginire de H. Ibsen p. 137. 145. 162.
- BART-JEAN. — Bădița Gilcă p. 34.
- BĂSSĂRĂBESCU ION A. — Cît ține liturghia p. 88.
- BÎRSEANUL ION. — Noapte de vară p. 100; Dalbă floare p. 119; Cîntec p. 119; Muștrări p. 185; Cîntă schimbătorul Jiu p. 199; Hora snopilor p. 216.
- BÎRSAN ZACHARIE. — Cîntece p. 9; Poveste p. 27; Pe seară p. 56; Cununa p. 91; Cîntăreața satului p. 100; Vedenie p. 114; Cîntece p. 142; Povestea scălciuțelor p. 149; Saxa loquantur p. 213.
- BOGDAN-DUICĂ G. — Despre Nicolae Bălcescu, p. 98.
- BOGDAN I. — Două scrisori bătrânești, p. 93.
- BORCEA I. — Tînguirii de toamnă, după Lenau, p. 127.
- CHENDI IL. Creangă și Eminescu, p. 19; Un alt proces Caragiale, p. 39; Două categorii, p. 50; Humorul lui Eminescu, p. 81; Lenau, p. 140; Geniul din Constanța, p. 152; Informatorii străinătății, p. 182.
- CHIRILEANU S. — Ștefan cel Mare și Hatmanul, p. 45.
- CIOFLEC V. — Luchian, p. 16.
- CIUCHI EUGEN. — Pastel, p. 151; Singur, p. 222.
- COȘBUC G. — Paul de Nola, p. 1; Cias rău, p. 17; Ștregarul văilor, p. 33; Un glas din adincul templului. p. 70; Faptul zilei, p. 174; Țapul. p. 206.
- COSMOVICI V. — 1812, p. 167.
- DĂRIE I. — Ideal, p. 14; Apus, p. 47; Sărbătoare, p. 223.
- DAVILA A. — Reînviere p. 30; Pasărea sfioasă, p. 93; Balada strămoșilor, p. 177.
- DUMITRESCU AL. T. — Un cîntec de demult, p. 61.
- FLORIAN MĂRIOARA. — Intre paseri, p. 92; Schițe de la țară, p. 107.
- FLORIN. — Bunica, p. 110.
- GABROVANU ION. — Dina și Dana p. 199, 217.
- HODOȘ CONSTANȚA. — Pămînt și apă p. 10. 41.
- IOSIF ST. O. — Lebăda p. 31; Năframa 49; Pastel p. 87; Melancoliei 107; Poveste p. 119; Fintina vrăjită p. 129; Colindă p. 193.
- IOSIF ST. O. vezi Anghel D.
- LĂPADAT AL. — Dări de seamă: Iorga, Constantin Căpitanu p. 76; I. Bogdan, Documente și regește p. 124.
- MĂGHIRAN. — Populară ungurească p. 41; Populară p. 61; Triole italiene p. 205.
- MORȚUN V. G. — Taina nopții p. 161.
- PETROVICI I. — Poveste p. 89; Ințiul fior p. 143.
- PETROȘIȚA (DELA). — Comoara p. 59; Epigrame p. 63, 79. 95. 144.
- POP VASILE. — Steaua p. 194.

- POPESCU ȘTEFAN. — Din carnetul
unuï pictor p. 6.
- POPOVICI CRISTEA. — Un pui de
urs p. 187.
- RAREȘ. — Moftangiul blazat p. 3.
- ROZMARIN. — Populară grecească
p. 106, 118.
- STAVRI ARTUR. — Dimineața p. 39,
Sonet p. 182.
- STRIMBULESCU IPOLIT. — Muzeul de
artă națională p. 28. — Exposi-
ția românească din Sibiiu p. 56.
- TZIGARA-SAMURÇAȘ AL., — Expositiã
Verona p. 209.
- VETURIO. — Catren p. 135.
- VLAHUȚĂ AL., — O mică lămurire
p. 31. — Un joc primejdios p. 65.
— Treci zi, treci noapte p. 97.
- XENI C., Anacreontica p. 16. —
Teatru național p. 72.
- * * * Cintece p. 171.